

הַגִּדַת
הַרְבֵּה
דְּרוּקָמָן
לְזִמְן הַזֶּה

פְּרוּשִׁים וְרַעֲיוֹנוֹת

סְפֹרִים וּמִנְהָגִים

אִיּוּרִים וְקוּמִיקָס

מַעֲבָדִים לִילָדִים

עַל פִּי תוֹרַתוֹ שֶׁל הַרְבֵּה חַיִּים דְּרוּקָמָן זצ"ל

עֲרִיכָה וְעֵבוֹד לִילָדִים: עֵמֶר פְּדוּר

אִיּוּר: נַעֲמָה לְהַב • קוּמִיקָס: חַנְנָאֵל תּוֹרָגְמָן

בְּדִיקַת חֶמֶץ

בליל י"ד בניסן אחרי צאת הכוכבים, נבדק יחד לאור הנה אם יש חמץ בבית.
לפני שמתחילים את הבדיקה, יש האומרים:

הריני מוכן ומזמן לקיים מצות עשה ולא תעשה של בעור חמץ. לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתיה, על ידי ההוא
טמיר ונעלם, בשם כל ישראל. ויהי נעם אדני אלהינו עלינו, ומעשה דינו כוננה עלינו, ומעשה דינו כוננהו.

לפני בדיקת החמץ נברך "על בעור חמץ" ונכון בברכה הזאת גם על שרפת החמץ שנעשה מחר בבקר:

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו, וצונו על בעור חמץ.

אחרי שסיימנו לחפש את החמץ נכריז שאנחנו מבטלים מלבנו כל חמץ שנשאר אצלנו בבית:

כל חמירא וחמיעא דאיכא ברשותי, דלא חזיתיה ודלא ביערתיה ודלא ידענא ליה,
לבטל ולהוי הפקר כעפרא דארעא.

מי שאינו מבין ארמית, יכול לבטל את החמץ גם בעברית:

כל חמץ ושאר שיש ברשותי, שלא ראיתיו ושלא בערתיו ושאיני יודע ממנו,
יבטל ויהא הפקר כעפר הארץ.

פְּסַק־זְמַן או פְּרוּר?

"למה סבא מסתובב עם נר באמצע הבית?", שאלה עינה בקול. "ששש... אסור לדבר עכשו..."
לחשה נזר לאחותה הצעירה, "סבא בודק אם מתחבא חמץ בבית". "חמץ? התפלאה עינה,
"אין סבאי שנשאר חמץ, כלם מנקים את הבית כבר שבועות!". "את צודקת... אבל סבא מתיחס
לבדיקת החמץ מאד ברצינות, תסתכלי איך הוא פותח כל מגרה ובודק אותה לאור הנר".

"הי, תראי! נראה לי שסבא מצא משהו!". הרב דרוקמן התכופף לצד אחת מכונניות הספרים הגדולות
שכסו את קירות החדר. פניו הנעימות הביעו רצינות גדולה. הוא הצביע אל הרוח שבין הכוננית
לרצפה. שתי הנקודות התקרבו כדי לראות איזה חמץ הצליח סבא למצא למרות כל הסכויים.

"אוף, זה בסך הכל פרוור...", התאקזבה עינה, "כבר חשבת שסבא מצא איזה פסק-זמן או משהו
שזה...". נזר הכניסה מברשת ואספה את הפרור הקטן. "בבית של סבא וסבתא אין מקום לחמץ
בפסח - אפילו לא לפרור פצפון!", אמרה נזר והלכה אחרי הרב לעבר החדר הפנימי.

"זהו! נשאר רק עוד חדר אחד", לחשה נזר לאחותה, "מדהים כמה סבא אוהב את פסח! סבא כבר
מבגור, לישיבה לוקחים אותו בכסא גלגלים כי קשה לו ללכת, ובכל זאת אנחנו מסתובבים בבית
כבר שעות לחפש את החמץ!". "מה?! כבר נגמר?", אמרה עינה, "אבל היה ממש כייף! כמה פעמים
בשנה כבר אפשר לראות את סבא כמו בלש, מחפש חמץ בכל פנה..."

בַּעוֹר חֶמֶץ

ביום י"ד בניסן, עד סוף השעה החמישית של היום, נלך לשרף את החמץ שנשאר בבית לפני שרפת החמץ יש האומרים:

הריני מוכן ומזמן לקיים מצות עשה ולא תעשה של שרפת חמץ. לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתיה, על ידי ההוא טמיר ונעלם, בשם כל ישראל. ויהי נעם אדני אלהינו עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, ומעשה דינו כוננהו.

בזמן שהחמץ נשרף יש הנוהגים לומר:

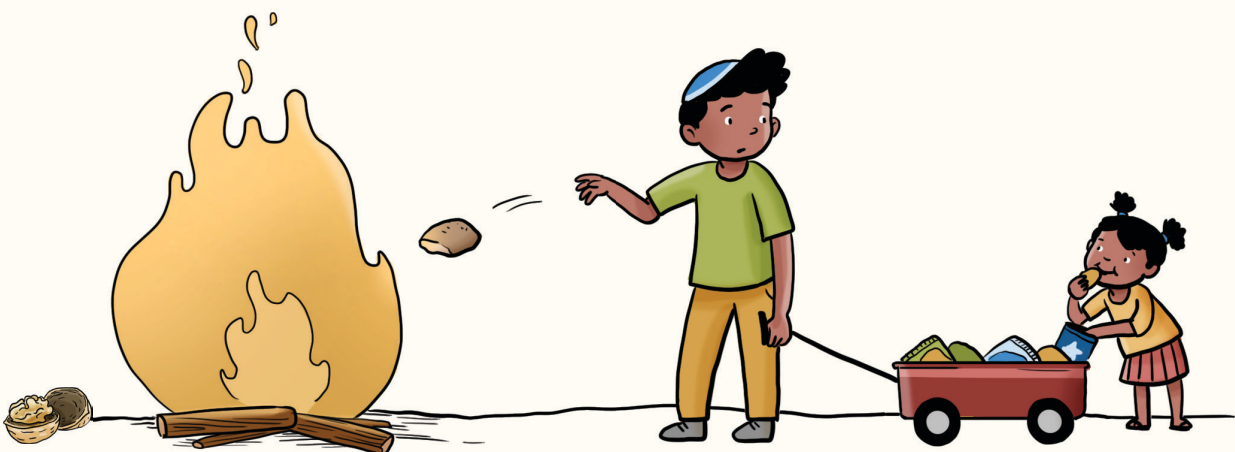
יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, כשם שאני מבקר חמץ מביתי ומרשותי - כך יהוה אלהי ואלהי אבותי, תבער את כל החיצונים, ואת רוח הטמאה תבער מן הארץ, ואת יצרנו הרע תבערהו מאתנו, ותתן לנו לב בשר, וכל הסטרא אחרא וכל הרשעה כעשן תכלה, ותעביר ממשלת זדון מן הארץ, וכל המעיקים לשכינה תבערם ברוח בער וברוח משפט, כשם שבערת את מצרים ואת אלהיהם, בימים ההם ובזמן הזה, אמן.

מיד אחר שנשרף החמץ שלנו נחזר ונבטל מלבנו את החמץ שאולי עוד נשאר בבית שלנו:

כל חמירא וחמיעא דאיכא ברשותי, דחזיתיה ודלא חזיתיה, דחמתיה ודלא חמתיה,
דבערתיה ודלא בערתיה, לבטל ולהוי הפקר כעפרא דארעא.

מי שאינו מבין ארמית. יכול לבטל את החמץ גם בעברית:

כל חמץ ושאר שיש ברשותי, שראיתיו ושלא ראיתיו, שהבחנתי בו ושלא הבחנתי בו,
שבערתיו ושלא בערתיו, יבטל ויהא הפקר כעפר הארץ.

מְכִינִים מַצּוֹת לַלַּיִל הַסֶּדֶר!

בהגדה אנו אומרים: "בְּכֹל דּוֹר וְדוֹר חַיֵּב אָדָם לְרֹאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם",
אָבֵל הַרְמָב"ם כָּתַב שְׂאֵדָם צָרִיךְ גַּם לְהִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם, לַעֲשׂוֹת
מִשְׁהוֹ שִׁירָאָה שְׁגָם הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם.

יש משפחות שנוהגות לעשות **הצגה** בתחלת ליל הסדר ו**מתחפשות** לבני ישראל היוצאים
ממצרים. האמת היא, שבבילי הסדר, גם בלי הצגה אנחנו מראים כאלו יצאנו ממצרים,
שהרי אנחנו אוכלים מצה ומרור ועושים עוד דברים שעשו ישראל כשיצאו ממצרים.

אבל הצגה יכולה לשכלל את זה יותר! ובכלל, כיף לעשות הצגה!

מזמנים להציע להורים או לאחים להשתתף בהצגה! אתם יכולים להכין תחפושיות
משמיכות או בדים ישנים, לעטף את הראש בצעיפים או מטפחות,
להחזיק מקל מטאטא כמו המטה של משה, ולהציג את עצמכם
לפני שאר המשתתפים בבילי הסדר כעם ישראל היוצא ממצרים
וצועד לעבר ארץ ישראל!

כבר עושים אצלכם הצגה? מעלה! נסו לחשב איך לשפר אותה!
השקיעו יותר בתחפושיות, עשו הצגה משכללת יותר,
חשבו איך להפתיע את בני המשפחה... בהצלחה!

סדר הדלקת נרות

כמו לפני כל שבת וחג, נדליק נרות לפני כניסת חג הפסח:

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו,
וצונו להדליק נר של **(כשהחג חל בשבת: שבת ושל) יום טוב**.
ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה.

סדר הקֶּעֶרָה

לדעת הגר'א זצ"ל:

לדעת האר"י זצ"ל:

יש נוהגים שעורך הסדר לובש בגד לבן מיוחד. המכנה: "קיסל".

סימני הסדר

יחץ

כרפס

ורחץ

קדש

מוציא-מצה

רחצה

מגיד

שלקן עורך

כורך

מרוור

נרצה

הלל

ברך

צפון

קִדְשׁ

נמצא את הכוס הראשונה של ליל הסדר ונעשה עליה קדוש

לפני הקדוש יש הנהגים לומר:

הבני מוכן ומזמן לקים מצות כוס ראשונה מארבע כוסות. לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל. ויהי נעם אדני אלהינו עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, ומעשה ידינו כוננהו.

אם חל חג הפסח בשבת, נשיר כמו בכל שבת את השירים "שלום עליכם" ו"אשת חיל", ואחר כך יעשה לנו עורך הסדר קדוש:

אשכנזים מוסיפים בלחש: ויהי ערב, ויהי בקר,

יום הששי. ויכלו השמים והארץ וכל צבאם, ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה. ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אתו, כי בו שבת מכל מלאכתו, אשר ברא אלהים לעשות.

כשפסח אינו חל בשבת, אלא בשאר ימות השבוע, נתחיל את הקדוש כאן (התוספות בסוגרים המרבעים הן לצדות המזרח):

[אלה מועדי יהוה, מקראי קדש, אשר תקראו אתם במועדם.

וידבר משה את מעדי יהוה אל בני ישראל.]

סברי מרנן ורבנן ורבתי,

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, בורא פרי הגפן.

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון וקדשנו במצותיו. ותתן לנו יהוה אלהינו באהבה (בשבת: שבתות למנוחה ו) מועדים לשמחה, חגים וזמנים לששון, את יום (בשבת: השבת הזה, ואת יום) חג המצות הזה, [ואת יום טוב מקרא קדש הזה], זמן חרותנו, באהבה, מקרא קדש, זכר ליציאת מצרים. כי בנו בחרת, ואותנו קדשת מכל העמים, (בשבת: ושבת ו) מועדי קדשך, (בשבת: באהבה וברצון) בשמחה ובששון הנחלתנו. ברוך אתה יהוה, מקדש (בשבת: השבת ו) ישראל והזמנים.

במוצאי שבת נברך גם על נר ונבדיל בין קדש לקדש:

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, בורא מאורי האש.
ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, המבדיל בין קדש לחל, בין [וּבִין] אור לחשך,
בין [וּבִין] ישראל לעמים, בין [וּבִין] יום השביעי לששת ימי המעשה.
בין קדשת שבת לקדשת יום טוב הבדלת, ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת,
[ו] הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדשתך. ברוך אתה יהוה, המבדיל בין קדש לקדש.

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

נשתה כלנו את הכוס הראשונה של ליל הסדר בהסבה לצד שמאל

אני גזעני?!

אצלנו במשפחה לא משעמם בליל הסדר. הדודים שלנו מהצפון מגיעים עם הילדים, והדיונים אתם מעניינים תמיד. דוד אלון הוא סגן-אלוף ביחידה מבחרת, ואשתו מורה להיסטוריה. הם אמןם לא דתיים, אבל מאד מכבדים, והם גם יודעים הרבה על ההיסטוריה של העם היהודי.

בתחלת ההגדה, תמר, בת הדודה שלי, שממש כמוני לומדת עכשו בכתה ז', שאלה את כלנו שאלה ממש מעניינת, שלא חשבת עליה עד אותו הרגע. תמר אמרה שמפריע לה לשמע את המלים שנואמרות בקדוש: **"בחר בנו מכל עם ורוממו מכל לשון"**. כל הקטע הזה, של "אשר בחר בנו מכל העמים", ו"עם סגלה", נשמע לה **גזעני** מאד. מי אמר בכלל שאנחנו טובים יותר? ובכלל, די מתנשא להגיד שאנחנו טובים מאחרים, לא?

אבא חזר וקרץ לדוד אלון, "נו, מה דעתך? אתה מרגיש מתנשא שאתה נמצא באחת היחידות המבחרות של צה"ל?". דוד אלון השיב מיד: "מתנשא? אני מרגיש את **האחריות** שלי, כי מצפים מאתנו למלא משימות ששום יחידה אחרת בצבא אינה יכולה למלא. גם ההכשרה שעברנו היתה ארכה יותר ולא קלה בכלל".

אבא המשיך את דברי דוד אלון ופנה לתמר: "את רואה תמר, להיות נבחר לא אומר בהכרח לזלזל ולפגע באחרים. להפך, זה אומר **שמטלת עלינו אחריות גדולה יותר**, שיש יותר משימות שרק מי שנבחר יכול למלא. עם ישראל הוא עם מיוחד. גם עמים אחרים מכירים ביחודיות הזאת. **הבאנו לעולם ערכים נפלאים שהעולם כלו משפע מהם עד היום!**

הבעיה היא, שלפעמים קם עם שחושב שהוא גזע עליון, שנבחר מכל העמים, ומחליט שמשום שהוא מיוחד - מתר לו להשפיל גזעים ועמים אחרים ואפילו לחסל אותם! בדור האחרון העם היהודי חוה בעצמו עם כזה, העם הגרמני, שבגאותו חשב את עצמו חשוב ונעלה מעמים אחרים, ולכן הרג המונים מהעם שלנו. עם הרואה את עצמו נעלה מעמים אחרים, ומשום כך מתיר לעצמו לפגע בהם - לוקה בגזענות רעה ונוראה. לעמת זאת, **הבחירה בעם ישראל להיות 'עם סגלה' דורשת מאתנו להאיר לעולם כלו ולהפך את העולם למקום טוב ומוסרי יותר**".

וְרֵחַ

כעת נטל ידים. אבל לא נברך "על נטילת ידים", ולכן מתר להמשיך לדבר אחרי הנטילה.

כַּרְפֵּס

נטבל כרפס בגדל פחות מכזית במי מלח. נברך עליו ונכוון בברכה גם על המרור שנאכל אחר כך:

ברוך אתה יהוה, אלהינו מלך העולם, בורא פרי האדמה.

יַחַץ

עורך הסדר יקח את המצה האמצעית משלוש המצות שלפניו. יחצה אותה לשני חלקים. ואת החלק הגדול יצפיג יחביא. לאפיקומן. שימו לב טוב טוב. אולי תצליחו למצא אותו..

למה מחביאים לאפיקומן דוקא את החצי הגדול של המצה?
למה לא את הקטן?

החלק הקטן של המצה מזכיר לנו את הנסים שכבר עשה ה' לעם ישראל בעבר, ולכן הוא נשאר על השלחן, כי את הנסים האלה אנחנו כבר מכירים. אבל **החלק הגדול מבטיח לנו שבעתיד יהיו לנו נסים גדולים עוד יותר!** וכמו שהנסים הגדולים האלה נחבאים בינתיים מאתנו, ורק בעתיד נראה אותם - כך אנחנו מחביאים בינתיים את החלק הגדול ומגלים אותו רק בסוף הסדר, באפיקומן.

